

Viktor Viktora (21. ledna 1942–3. prosince 2022) – legenda Pedagogické fakulty. Ohlédnutí za literárním historikem a dobrým člověkem

Odchod univerzitního profesora a také mého kolegy a přítele Viktora Viktoru byl, navzdory dlouhodobému handicapu, způsobenému amputací nohy, nečekaný. Stále totiž sršel energií a ani v nemocnici nepřestával psát a plánovat. Dokonce pár týdnů před smrtí osobně představil, stylově „na dušičky“, široké veřejnosti svoji knihu *Pax iiscum*, věnovanou literátům a historikům pohřbeným v západočeských rovech a hájích. Vydával se sice za ateistu, ale četl rád i katolické spisovatele jako Karla Václava Raisa a Jindřicha Šimona Baara. Obzvláště miloval antické dramatiky. Proto jsem mu při nedávné rozlučce na naší Pedagogické fakultě ZČU v Plzni popřál klidné spočinutí v „antickém nebi“ (pohřeb totiž odmítl a dal přednost rozptylu na milovaném Chodsku). Na fakultě působil tento plzeňský rodák neuvěřitelných padesát čtyři let, jeho „rukama“ tak prošla většina západočeských učitelů češtiny, a těch jsou tisíce. Rovněž dnešní členové Katedry českého jazyka a literatury, kterou dlouhou dobu vedl, pocházejí vesměs z „Viktorovy líhně“.

Byť se vypracoval do popředí české literární bohemistiky, zůstával kantorem do morku kostí. Zprvu se věnoval studiu matematiky, ale naštěstí pro své budoucí studenty se stal posluchačem tehdejšího Pedagogického institutu v Plzni a vysokoškolská studia zakončil v roce 1967 absolvováním Filozofické fakulty UK, obor český jazyk a historie. Pedagogické ostruhy získal na gymnáziu v Domažlicích, kde prožil i nadějně jaro 1968. Nebyla to ale epizodní štace, zde se totiž obrazně zamiloval do literární krajiny českého jihozápadu. Již v následném zimním semestru zakotvil doživotně na Pedagogické fakultě jako člen společné Katedry českého jazyka a dějepisu, po jejímž rozdělení v 80. letech se stal členem samostatné katedry bohemistiky. Jeho osud se tak natrvalo spojil s fakultou, která byla pro něj pracovištěm i domovem (zpravidla odcházel poslední, měl i své soukromé klíče). Jako úlitbu by mohl dnes někdo vnímat jeho členství v KSČ, ale protože jsme se stali důvěrnými přáteli, vím, že jeho levicové smýšlení bylo na hony vzdáleno totalitním praktikám. Ostatně jsme spolu se stejnou radostí i nadějemi prožívali na fakultě euforické týdny listopadové revoluce.

Nemiluji psaní nekrologů (kdo taky ano?), zvláště v případě tak mně blízkého člověka. Nakonec jsem jej získal i jako fundovaného spolupracovníka při psaní vlastivědných průvodců (*Západní Čechy AZ*, 1989 a nově 2006) i syntézy *Dějiny západních Čech* (2004). Cení si jeho výstižného přehledu *Kapitoly o literární Plzni I a II* (1988, 1990) a také objevené průkopnické studie *Záblesky renesance – K projevům renesance v české literatuře se zřetelem k plzeňskému*

prostředí (2002). Profesně se po desetiletí jak v přednáškách, tak ve vědecké práci a publikační činnosti zabýval českým humanismem (latinské básnictví) i barokem (studie o Balbínovi a Bridelovi), brilantně napsané a působivé jsou i jeho další literární a biografické medailony a úvahy (o K. H. Máchovi, Josefu Hlávkoví, Bohumilu Polanovi, Janu Vrbovi ad.). Se zvláštním zaujetím se ponořil do národního obrození s důrazem na vlastenecké duchovní, jakými byli třeba Antonín Puchmajer, zakladatel první veřejné české knihovny v Radnicích u Rokycan, či jeho oblíbený premonstrát a profesor plzeňského gymnázia Josef František Smetana (starší bratranec našeho národního skladatele), protivídeňský panslavista a autor průkopnických českých příruček o astronomii (*Hvězdosloví*) a fyzice (*Silozpyt*) a také prvních učebnic dějepisu, kterých si cenili i jeho přátelé jako Palacký a J. K. Tyl.

Viktora byl svou duší takovým současným svérázným obrozencem včetně záliby v putování po česko-moravsko-slovenských pamětihodnostech. On sám se stával poutníkem po české kulturní krajině, trefně to ostatně vystihla jeho žačka, docentka Helena Chýlová, když nazvala soupis jeho bibliografie (2012) *Viator pilsensis*, tedy plzeňský poutník. Prochodili jsme spolu též Tatry, Vysoké i Nizké, Fatru Malou i Velkou, a na studentských exkurzích nevynechali snad žádný významnější slovenský hřbitov. Ač Viktora do ciziny tolik necestoval, za antickým odkazem se přece jen vydal. Prolezli jsme tak společně „věčné město“ Řím a v Řecku poznávali starověké památky.

Viktorova noblesa, kultivovanost a jazyková vyříbenost působila někdy jako z jiného světa – vzácně vyvážený byl jeho projev rétorický i literárně-vědecký. Nechyběl mu humor, i když někdy ve vztahu k současné politice s ironickým podtextem. Kdo se s ním někdy setkal, nemůže na něj zapomenout. Do jeho širokého záběru se pochopitelně dostal i Komenský. Jezdil proto rád také do Uherského Brodu, na symposia i na exkurze v doprovodu mé maličkosti. Spolu jsme debatovali o rozporech v Komenského dílech (řád – svoboda – válka – mír – pedagogický optimismus – vzdělanost proti násilí?). Sám znalec evropské dobové literatury inspiroval mne i k pojetí Komenského jako „poutníka na rozhraní věků“. S pražskou Filozofickou fakultou jsou spojeny další Viktorovy kvalifikační tituly (PhDr., CSc., docentura). Vědecké přátelství Viktoru pojilo ale více s Brnem než s Prahou, ostatně, k úspěšnému profesorskému řízení v roce 2006 jej posunul brněnský komeniolog Milan Kopecký.

Viktora po desetiletí přispíval do bohemistických periodik, v Plzni býval častým autorem statí ve sborníku *Minulostí západních Čech* a v časopisu *PLŽ* (Plzeňský literární život). Proto je Viktorova bibliografie neobyčejně rozsáhlá, ale hodně rozptýlená do řady kolektivních publikací a sborníků, zahrnuje navíc i divadelní kritiky a novinové články. Na plzeňské scéně se stal uznávanou kulturní celebritou. Možná až příliš mnoho času a energie strávil také v akademických funkcích a členstvím ve všemožných radách a komisích. Byl i duší

plzeňského Kruhu přátel knižní kultury, jím spoluzaloženého roku 1992. Byl typem bezdětného obětavého intelektuála, který viděl ve službě akademické i kulturní veřejnosti svoji morální povinnost, nikoli hmotné výhody (koneckonců, žil nadmíru asketicky). To mu ale někteří kolegové vytýkali a snažili se jej posunout k velkým monografiím. Viktora si dokonce nikdy nezažádal o tvůrčí volno ani badatelský grant, natož o zahraniční slavistickou stáž. Prioritou mu zůstávala přednášková činnost na fakultě, na konferencích, ale i pro venkovskou veřejnost, prostě šíření „světla poznání“ v komeňanském duchu.

Jan Kumpera